

Filosofie

Algemene Inleiding

Filosoferen

- Wat is filosofie?
- Wat is het doel van de filosofie?
- Hoe verkrijg je inzicht?
- En wat doe je er dan mee?
- Zijn inzichten voor eeuwig?
- Zo niet, wat heb je er dan aan?

Overzicht

- Wat is filosofie?
- Filosofische onderwerpen
- Historisch overzicht

Wat is filosofie?

- Wat is het niet:
 - iets geloven zonder reden
 - Zich iets voor kunnen stellen
 - Het antwoord op alle vragen
- Wat is het wel:

Doordenken

Discussiëren

Leven

Inzicht verwerven

- Ken ik mezelf?
- Ken ik de ander?
- Ken ik de wereld?

Wat is weten?

- Hoe is het om jou te zijn?
- Hoe is het om een ander te zijn?
- Hoe is het om de wereld te zijn?

Ken ik mezelf?

- Er is iets dat ziet, voelt, zich verbeeldt en denkt
- Ik weet wat dat iets ziet, etc.
- Maar er zijn ook dingen die verborgen blijven
- Hoe moet ik met mezelf omgaan?

Ken ik de ander?

- Ik weet niet wat de ander ziet, voelt, zich verbeeldt en denkt
- Maar die ander lijkt op mij, en hij doet vaak wat ik ook zou doen in een gegeven situatie
- Hoe moet ik met die ander omgaan?

Ken ik de wereld?

- Ik weet niet of de wereld iets ziet, voelt, etc.
- De wereld is de onbekende andere
- Hoe moet ik met de wereld omgaan?

Subject - object

- Kan ik mezelf bekijken zoals ik het andere bekijk (kan ik mezelf zien zoals een ander me ziet)?
- Kan ik de wereld van binnenuit begrijpen (kan ik ervaren hoe het is om de wereld te zijn)?

Filosofische onderwerpen

Immanuel Kant (1724 - 1804): “Sapere aude”

- Wat kan ik weten?
- Wat moet ik doen?
- Wat mag ik hopen?
- Wat is de mens?

Klassieke indeling

Griekse oudheid (v.a ~600 v. Chr.):

- Metafysica (zijnsleer)
- Ethiek & levenskunst (het goede leven)
- Politieke filosofie (staatsinrichting)
- Logica (kunst van het redeneren)
- Retorica (welsprekendheid)
- Wetenschap (kennis van de wereld)
- ...

Filosofische stromingen

- Platonisme
- Scepticisme
- Stoïcisme
- Rationalisme
- Empirisme
- Idealisme
- Existentialisme
- ...

Historisch overzicht

- Klassieke oudheid (~600 v.Chr. - 0)
- Late oudheid (~0 - ~400)
- Middeleeuwen (~400 - ~1500)
- Renaissance (~1500 - ~1700)
- Verlichting (~1700 - ~1800)
- Romantiek (~1750 - ~1850)
- (Late) 19e eeuw
- Hedendaags

Enkele voorbeelden

- Plato (~427 – 347 v.Chr.)
- Aristoteles (384 – 322 v.Chr.)
- René Descartes (1596 - 1650)
- David Hume (1711 - 1776)
- Immanuel Kant (1724 - 1804)
- Friedrich Nietzsche (1844 - 1900)
- Ludwig Wittgenstein (1889 - 1951)
- Martin Heidegger (1889-1976)

Plato (~427 – 347 v. Chr.)

- Leerling van Socrates
- Schrijft dialogen met Socrates in de hoofdrol
- Ideeënwereld en grotvergelijking → platonisme
 - Universalia en wiskunde
 - Hiërarchisch van opzet
 - Het schone, het ware & het goede
 - Kenbaar voor iedereen

Aristoteles

- Leerling van Plato
- Universeel geleerde
- Metafysica
 - 4 oorzaken: substantie, vormkracht, werk, doel
 - Eerste oorzaak: onbewogen beweger
- Ethiek
 - Doel: het goede leven
 - Middel: het juiste midden kiezen
- + logica en vele andere disciplines

René Descartes (1596 - 1650)

- Filosoof en wiskundige
- Rationalist
- Twijfelexperiment
 - Als ik alles wat twijfelachtig is verwerp, hou ik dan nog wat over?

Ik kan niet twifelen aan de twijfel → ik denk, dus ik besta

- Dualisme: res extensa / res cogitans

David Hume (1711 - 1776)

- Scepticus
 - De rede is een slaaf van de passies
- Empirist
 - Kennis is niet “iets daarbuiten”
 - Impressies / ideeën – eenvoudig / complex
 - Causaliteit is een kwestie van gewoonte
- Inductie is ontoetsbaar

Immanuel Kant (1724 - 1804)

- Rationalist en empirist
- Metafysica: object richt zich naar het subject
 - A priori's: ruimte en tijd
 - Categorieën, waaronder causaliteit
 - Het ding op zich is onkenbaar
- Ethiek: categorisch imperatief
 - “Handel volgens de regel die u tevens als universele wet zou willen”

Friedrich Nietzsche (1844 - 1900)

- Vrijdenker
- Het dyonisische en het apollinische
- Übermensch
- Wil tot macht
- Herenmoraal en slavenmoraal
- Eeuwige terugkeer

Ludwig Wittgenstein (1889 - 1951)

- 2 levensfasen:
 - 1. Tractatus logico-philosophicus
 - Taal als representatie
 - Zegbare en onzegbare dingen
 - Logische definitie van wat zegbaar is
 - 2. Philosophische Untersuchungen
 - Over taalspelen
 - Betekenis is gebruik
 - Familiegelijkenissen
 - Onmogelijkheid van een privé-taal

Martin Heidegger (1889 - 1976)

- Existentialist
- Zijn en Tijd: over het menselijk bestaan
 - Zijn en erzijn
 - Geworpenheid
 - 'Zuhandenheit' en 'Vorhandenheit'
 - 'Sein zum Tode'
- Zijnsvergetenheid
 - Over het zijn en de zijnden (“Waarom is er iets en niet niets?”)

Filosoferen

- Wat is filosofie?
- Wat is het doel van de filosofie?
- Hoe verkrijg je inzicht?
- En wat doe je er dan mee?
- Zijn inzichten voor eeuwig?
- Zo niet, wat heb je er dan aan?
- Is het nou duidelijker?